

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu, složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Jana Vyklického a Mgr. Aleše Roztočila, v právní věci žalobkyně: **PhDr. H. P.**, proti žalovanému: **Ministerstvo spravedlnosti**, se sídlem Praha 2, Vyšehradská 16, o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 18. 11. 2015, č. j. 6 A 157/2015 – 37,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Stěžovatelka **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozhodnutím ze dne 15. 5. 2015, sp. zn. 40 Si 115/2015, odmítl žádost žalobkyně o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o svobodném přístupu k informacím“). Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání k žalovanému. Žalobou podanou u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) se následně domáhala ochrany proti nečinnosti žalovaného, který o jejím odvolání nerozhodl v zákonné lhůtě. S žalobou spojila také žádost o osvobození od soudních poplatků.

Městský soud žalobkyni osvobození od soudních poplatků v záhlaví uvedeným usnesením (dále jen „napadené usnesení“) nepřiznal. Vyšel přitom ze skutečnosti, že předmětem správního řízení byla žádost žalobkyně o poskytnutí kopie listiny ze spisu v řízení o její žalobě ve věci sp. zn. 22 C 6/2013, tedy v řízení, jehož byla účastníkem. Za takové situace měla žalobkyně dle městského soudu využít svého procesního práva na nahlížení do spisu. Nelze spravedlivě požadovat, aby náklady spojené s žádostí žalobkyně o poskytnutí informace ze spisu nesl stát, a to i vzhledem k tomu, že osvobození od soudních poplatků lze podle platné právní úpravy přiznat jen výjimečně, ze zvlášť závažných důvodů. Podle městského soudu se lze současně oprávněně domnívat, že vzhledem k velkému množství žalob žalobkyně, vedených u městského soudu, již není smyslem řízení a jednotlivých návrhů ochrana jejich práv, ale

postupně se jím stává samotné vedení sporu. Jakkoliv přitom nelze žalobkyni upřít právo napadat u soudu úkony či nečinnost správního orgánu, pak vzhledem ke způsobu, jakým tak činí, je třeba po ní spravedlivě požadovat, aby soudní řízení vedla s vědomím existence nákladů řízení.

Proti napadenému usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) kasační stížnost z důvodu nesprávného posouzení právní otázky [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.], konkrétně naplnění podmínek § 36 odst. 3 s. ř. s., a navrhla, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil a vrátil věc městskému soudu k dalšímu řízení.

Městský soud podle stěžovatelky nesprávně aplikoval „izolovanou“ větu druhou ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., podle níž „*přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody*“. Citované ustanovení dle stěžovatelky neuvádí, že by tyto závažné důvody měly spočívat v něčem jiném, než v majetkových poměrech, např. že by měl soud zkoumat povahu žalobou uplatněného práva. Městský soud se navíc vůbec nezabýval zákonem presumovanou možností částečného osvobození od soudních poplatků; zákon hovoří o výjimečnosti pouze v případě úplného osvobození. Stěžovatelka též připojila úvahu, že senát městského soudu nerozhodoval nestranně, protože jeho záměrem bylo regulovat počet žalob jemu napadlých znemožněním projednání těchto žalob z důvodu nezaplacení soudního poplatku. Za zcela nerozhodnou označila obecnou úvahu městského soudu o počtu jí podaných žalob, neboť takovou pašální úvahu bez vazby na konkrétní řízení Nejvyšší správní soud již v minulosti odmítl.

Žalovaný nevyužil svého práva vyjádřit se ke kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval otázkou splnění podmínek řízení. Ověřil, že stěžovatelka je osobou oprávněnou k podání kasační stížnosti (§ 102 s. ř. s.). V kasační stížnosti, kterou podala včas (§ 106 odst. 2 s. ř. s.), uplatňuje přípustný kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Zdejší soud nepožadoval zaplacení soudního poplatku za kasační stížnost, jelikož povinnost zaplatit poplatek má stěžovatel jen tehdy, směřuje-li jeho kasační stížnost proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé či o jiném návrhu, jehož podání je spojeno s poplatkovou povinností (viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, bod 27; dostupné na www.nssoud.cz). Ze stejného důvodu se v nyní souzené věci neuplatní ani ustanovení § 105 odst. 2 s. ř. s. o povinném zastoupení advokátem (viz shora zmiňované usnesení rozšířeného senátu, bod 29). Dále zdejší soud posoudil kasační stížnost v souladu s § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., vázán jejím rozsahem a uplatněnými stížnostními důvody.

Z hlediska problematiky osvobození od soudních poplatků zdejší soud zdůrazňuje, že klíčové ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. představuje výjimku z obecné povinnosti placení soudních poplatků. To vyjádřil ve svém usnesení ze dne 27. 5. 2010, č. j. 1 As 70/2008 - 74, výslovně rozšířený senát Nejvyššího správního soudu, když uvedl, že „*soudní poplatky jsou účastníci řízení z dobrých důvodů (zejména kvůli omezení podání k soudům na ta, která jsou vskutku vážně míněna, a kvůli částečnému krytí nákladů na fungování justice) zásadně povinni platit a pouze výjimečně mají být od této povinnosti osvobozeni*“. Jakkoliv tak text ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. hovoří o výjimečnosti tohoto dobrodiní explicitně pouze ve vztahu k úplnému osvobození od soudních poplatků, má zdejší soud najisto postaveno, že uplatnění tohoto institutu je třeba vnímat jako výjimku z obecné poplatkové povinnosti i v případě „*pouhého*“ částečného osvobození.

Lze se přitom ztotožnit s tvrzením stěžovatelky, že těžiště posouzení žádosti o osvobození spočívá v majetkových poměrech žadatele. Není tomu tak nicméně bezvýhradně. Svou relevanci má například též povaha sporu, pro kterou je možno i nemajetnému účastníkovi

řízení dobrodiní osvobození od soudních poplatků odepřít (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011, č. j. 7 As 101/2011 – 66). Skutečnost, že majetkové poměry nejsou jediným kritériem pro posuzování žádosti o osvobození, reflektuje též komentářová literatura, když uvádí, že rozhodnutí o osvobození od soudních poplatků je věcí úvahy příslušného soudu, který přitom přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele, k výši soudního poplatku, k nákladům na případné dokazování, k povaze uplatněného nároku a k dalším podobným okolnostem (Potěšil, L., Šimíček, V. a kol. *Soudní řád správní. Komentář*. Praha : Leges, 2014, str. 264).

Městský soud v Praze proto nepochybil, jestliže při posuzování žádosti stěžovatelky o osvobození od soudních poplatků přihlédl též k předmětu řízení. Úvahu městského soudu, že se stěžovatelka domáhala poskytnutí kopie listiny ze spisu *o své žalobě* (ve věci sp. zn. 22 C 6/2013), považuje zdejší soud za logickou a přiměřenou, neboť k dosažení účelu své žádosti mohla stěžovatelka snadno využít svého procesního práva účastníka řízení na nahlížení do spisu. Jak městský soud uvedl, nelze žalobkyni jistě v podání žádosti o informace ani v následných krocích (zde podání žaloby na ochranu proti nečinnosti) bránit a je jen na jejím rozhodnutí, čeho se bude domáhat. Nelze však současně spravedlivě požadovat, aby náklady spojené s takovou činností nesl stát, a to i vzhledem k tomu, že osvobození od soudních poplatků, byť jen v částečném rozsahu, lze ve smyslu výše citované judikatury vnímat jako výjimku z obecné poplatkové povinnosti. Pro takovou výjimku nejsou v posuzované věci splněny podmínky.

Nejvyšší správní soud nad rámec kasační stížnosti dodává, že nemohl přehlédnout, že žalobkyně dne 14. 9. 2015 žalobu na ochranu proti nečinnosti žalovaného vzala zpět. Vzhledem ke skutečnosti, že v řízení ve věci samé neproběhlo jednání, zohlední tak městský soud tuto skutečnost při vybírání soudního poplatku ve smyslu § 10 odst. 3 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, které stanoví, že „[s]oud vrátí z účtu soudu i zaplacený poplatek za řízení, který je splatný podáním návrhu na zahájení řízení, odvolání, dovolání nebo kasační stížnosti, snížený o 20 %, nejméně však o 1000 Kč, bylo-li řízení zastaveno před prvním jednáním“.

Z důvodů výše uvedených Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost jako nedůvodnou a jako takovou ji dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

Stěžovatelka neměla ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti ze zákona (§ 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s.). Vzhledem k tomu, že kasační stížnost směřovala proti usnesení, které upravovalo jen práva a povinnosti stěžovatelky v žalobním řízení, nebyl s ohledem na ustanovení § 105 odst. 1 s. ř. s. žalovaný účastníkem řízení o této kasační stížnosti, soud proto o jeho nákladech nerozhodoval.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 15. září 2016

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu